

Իլանաթրն պէհէր սորաւր պէր տէ ֆա-
լը 3, իբէ տէֆա իլին 2, իւ տէֆա իլին
1¹/₂ դուրուշ, իւ տէֆատան զիյատէ Ե-
լան, զէ զալէթ ուղուն իլանաթ իլին ալ-
րոճա զազարլը օլունուր :

Տաշրալաթտան կէլին մէթ ու պէ իլանա-
թրն բոսիւ մաւարիֆլէրի, կէ օնտրէնէլրին
իւզէրին օլտուղու պէլան օլունուր :

ՎԷ ՄԷՎԵՏԸ ՆԱՓԻԵՅԸ ՍԵՅԻՐԷՅԷ ՄԻՒԹ-ԵՍԼԻԳ ԴԵՋԻՐ-Ե

Հէյեւթի զիւքբէայի հաղբը
մէտէլի մէզպուրէ հազգընտա ի
թիխաղ օլունան թարիդէ սիւլի
կէյմիշ աիը, վէ Մօն. Պրապիւ
զաթը մուխապէրաթ կէյմէսի
թէքարէն սէօյլէրիլ քի, Տէգլէ
ալկէյ թէպառօղ օլան զաթօլիք
իլին ճէմաթթօռն իթիլթաղ օլուն
վէ զաթը հաղբէթի թաճաթի թմ
րաֆընտան թասալիլ զըլ ընթշ
բաթրիլին հիւքիւմէթի բուհանի

Մ. Ն. Մանուկյան 1083 նոս. մ. ընդունված
պաշտոն.

Հիմնական ծերունի պատրիարքը յա-
ջորդն է ու իր անունով Մանուկյան յա-
ղաքն է, ուր որ համարվեալ կարգէ-
քարոզիչներ կը գտնուին քրդական
տայէն խրկուած: Ասկէ տասուերկու
տարի յառաջ ասոնց դէպքով կը
հանդիսանար մօնսինսօր Ամանթին
սոսկ եպիսկոպոս մը: Նաքօքն կայ-
սեր անձնական բարեկամ ու բովան-
դակ Ասորեստանի ու Պարսկաստանի
վրայ առաքելական այցելու տիրող
սով: Յայտնի է որ Տաճկաստանի մէջ
փաղդէացի ազգը խիստ նուազած է
ու հազիւ քառասուն հազարի կել-
լէ հինգ հազար հոգի Պարսկաստանի
մէջ, իսկ Հնդկաստանի Մալապարայ
եղերքները հարիւր հազարէն աւե-
լի, որոնք ժամանակաւ Տաճկաստա-
նէն հոն գաղթած ու բազմացած են:
Թող հարիւր յիսուն հազար նեստո-
րական ժողովուրդը: Բաղդէացի ժո-
ղովուրդը իր ծէսն ու արարողութիւն-
նը բոլոր կարի պահած են ու իրենց
փաղդէացի դարբան լեզուով կը
պատարագեն, բայց նոյն կողմերը
գտնուող լատին եպիսկոպոսաց իշ-
խանութեան ներքեւ են. իսկ Մու-
սուլ նստող փաղդէացի պատրիար-
քը աս իր ժողովուրդէն վրայ ամե-
նէին իշխանութիւն չունի:

Երբ որ Մալապարի ժողովուրդէան
երթնեկուսութիւնը Պաղտատու ու Մու-
սուլի հետ դիւրընցաւ ու Տաճկաս-
տանի փաղդէացի հետ յաճախ տե-
սութիւն սկսան ընել, աղգայնու-
թեան ոգին մէջերնին արթննալով,
միանգամայն լատին կղերի և քրդա-
կանայի քարոզչաց օտար լեզուէն
ու սովորութիւններէն ձանձրացած,
ուզած են դիմել իրենց բնական աղ-
գայեալ պատրիարքին ու անոր իրա-
ւաբանութեան ներքեւ կառավարուե-
լու բաղձանք ցուցուցած են: Նոյն
օրէն կուսներն ու դժոխութիւններն
ալ սկսած են: Մալապարէն տասը հո-
գիէն աւելի, ասկէ տասուերկու տա-
րի յառաջ Մուսուլ եկած են փաղ-
դէացի ծիսով ձեռնադրուելու ու
իրենց թեմական եպիսկոպոս մը խնդ-
րելու, որպէս զի լատին եպիսկոպո-
սաց իշխանութեան դուրս ելլեն:
Ինչ օտարտուի սովորութիւն ու ինչ
մեծ ոճիւ սեպուած է լատին կղերին
առջեւ ասոնց բռնած ընթացքը:

Խնդիրը Հռոմ ներկայացած է:
Չանաղան ընտելութիւններէն ետքը ու
Հնդկաստանի թեմական լատին եպիս-
կոպոսաց կարծիքը հարցուելէն ետեւ,
վերջապէս քրդականայի ժողովը
փաղդէացի պատրիարքին տեղե-
կադիր տուած է թէ Հնդկաստանի
փաղդէացի ժողովուրդէան հառապա-
րութեանը միջամուխ չըլլայ: Այս
որոշման մի միայն ու դէպքով պատ-
ճառը այն ցուցուած է, որպէս թէ
Հնդկաստան հեռու երկիր մը ըլլա-
լով դժուարին է որ պատրիարքը կա-
րող ըլլայ զանոնք կառավարել: Բաղ-
դէացի եպիսկոպոսները այս պատճա-
ռը բաւական ու յաղեցուցիչ պատ-
ճառ մը չի սեպելով ուզած են Հնդկ-
կաստանի ժողովուրդէան խնդիրը կա-
տարել: Անոր համար փաշա Տընիսա
անուանով քահանան ուղարկած են Հնդկ-
կաստանի համար եպիսկոպոս ձեռ-
նադրել տալ: Մոնս. Ամանթին այս
ըլրան առնելով, խիստ այլապատ Պատ-
րիարքին հետ կը ահապառն ու կը հա-
մազցնէ որ այս ձեռնադրութենէ ետ
կենայ ու մինչև որ իրեն չիմացնէ,
ձեռնադրութիւն չընէ:

Պատրիարքը կը խոստանայ, բայց
եպիսկոպոսաց ժողովը որ Մուսուլ
ժողոված էր, աս բանս բողոքով ին-
րենց աղգային իրաւանց բռնաբա-
րութիւն սեպելով՝ զպատրիարքը կը
համազօրեն որ զփաշա Տընիսա եպիս-
կոպոս ձեռնադրէ, գործըով ցուցը-
ներու համար որ Մոնս. Ամանթինը
ամենեւին իրաւունք չունի ձեռնադ-
րութեան խնդրոյն մէջ մտնելու ու
պատրիարքէն այսպիսի բան մը պա-
հանջելու: Պատրիարքն ալ իր վաղե-
մի արտօնութեանց համաձայն զփա-
շա Տընիսան եպիսկոպոս կը ձեռնադ-
րէ Պատրիարք թեմին, առանց Մոնս.
Ամանթինին իմաց տալու, ու քիչ մը
ետքը Հնդկաստան խրկելու կը պատ-
րաստէ: Մոնս. Ամանթին աս եղածը
լսելով կը բարկանայ, որպէս թէ պատ-
րիարքը իր խոստանքը դժբաժն ու իրեն
անհնազանդ է, անոր համար անմի-
ջապէս զպատրիարքը կը կախակայէ
ի պատարագելոյ և ի հոգեւոր պաշ-
տամանց: Կը կախակայէ նոյնպէս ի-
րեն հետ համամիտ գտնուող եպիս-
կոպոսները ու քահանաները: Նոյն
պէս ուրիշ եպիսկոպոսաց ու քահա-
նայից պատուէր կուտայ որ պատրի-
արքին չի հնազանդին ու անոր հետ
ի հոգեւոր հարցերակցութիւն չու-
նենան: Մեծ վրդովմունք կը յուզ-
վի ժողովուրդէան մէջ ու յայտնի կը ած-
նեն որ իրենց աղգապետ պատրիար-
քը առ ոչինչ կը սեպուի եղբի լատին
կղերին առջև որ այսպիսի թեմութե-
ութեամբ ու արհամարհանք կը վա-
րուին անոր հետ ու անոր արտօնու-
թիւններն ու իրաւունքները իւրենց
կամայը խաղաղ իր ըրած են:

Չի հնազանդիր պատրիարքը ան
անիրաւ հրամաններ. նոյնպէս եպիս-
կոպոսները ու քահանայք ժողովուրդ-
էան հետ միաբան ու միախորհուրդ
ըլլալով պատրիարքին կողմը կը բռն-
նեն ու կը շարունակեն պատարագել
և յառաջուն պէս իրենց հոգեւոր պաշ-
տամունքը կատարել միայն կը յաջ-
ղին քարոզիչը ժողովուրդէան ունեց
միտքը պղտորել ու անտի պատճառ-
ներով ու փաստերով խղճմանքի
նիւթ կընեն ու իրենց պատրիարքէն
և աղգէն կը բաժնեն ու կ'արգիւրեն
որ անոնց եկեղեցիները ոտք չիկո-
խեն: Ասոր վրայ փաղդէացի կղեր
ժողով կը գումարէ ու երկար աղեր-
սագրով մը Հռոմ կը բողոքեն, իւրենց
իրաւանց ու արտօնութեանց բռնա-
բարութեանը համար:

Մնացածը ետքը:

- Չաղմաղըւր կողմէն զանազան Պէտիւր
Ենի խանըն իր թիւսաւորութ. 31 Կիւ-
միւնիւրտան մէ գումարաններն մաղա-
զաստան սաղմըր:
- 1 Աղբը քիւրդիսի մատարթով մէ խա-
տար հէր էնտէն:
- 2 Տէօթիւ կնտաղէ էնիւն գատար չար-
չաթըլար:
- 3 Աղբը ամբիւրդա տիւրիւր:
- 4 Աղբը բաթիսթա կէօնիւրիւր:
- 5 Աղբը միւրմէր սաթիւր:
- 6 Վալթիւ աղբը ամբիւրդա պէլլիւր:
- 7 Տէօթիւ կնտաղէ էնիւն գատար քէ-
թէն չարչաթըլար:
- 8 Գէթիւ կէօնիւրիւր:
- 9 Գէթիւ միւրիւր:
- Բաղարըլ Եօղ, պիւր թօթան էքսիւր
սաթըլար, միւրիւր 21 դուրուշտան ա-
ղըր, 10 թօթան զիւրտէն ալանա 00
4 սղօնթօսու վար արը:

ՍԱՆՊԻ ՄԵՍՈՒԼՈՒ ՂԱԶԵԹԱ
ՅՈՎԱԿԻՄ ԹԻԼՂԱՆՏԵՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ
ՍԱՄՈՒԵԼ ՂԱՐՏԵՂԱՆԵԱՆ
ԵՆԻՍՈՒՅԵԱՆ ԽԱՆ ԹԻԼ 2

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑԷ

1872 Մայիս 1 Բաղար Երթնի կիւրճանէն իր խաղաղէն:

Ենիւրիս ԳԵՐԵԹԻՑԷ ԻՆԵՆ ՎԱՐՈՐԼԱՐ

Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
40 30	1	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
11	23	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
11 45	2	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12 45	2	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 15	20	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2 15	18	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
3 30	23	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
4 30	22	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
5 30	2	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
6 30	4	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
8 30	25	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
9 30	11	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
11	45	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
11 30	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12 30	11	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12 30	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 4	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 30	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 30	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2 30	11	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2 30	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
3 45	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
4 45	20	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
5	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
7	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
10	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
11	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12	21	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12	4	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12 45	28	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2	25	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
3 30	17	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
8 30	21	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 45	4	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 30	23	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2 45	22	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
4 30	25	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
5 30	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
6	21	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
7 30	14	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
8 45	2	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
9 30	4	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
10	22	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
10 45	23	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
10 30	48	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
10 45	20	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
11 45	25	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12	45	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12 45	4	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12 45	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 45	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 45	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
1 45	11	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2 45	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
3 30	20	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
3 45	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
4 45	5	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
4 45	6	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
4 45	11	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
12	45	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
2 30	2	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
3 30	15	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
9	43	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
9 45	28	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
40 30	17	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
40 30	45	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
41	24	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.
41 30	4	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.	Ենիւրիս մի ալա- բօր.	Վա- ր.